

Man skal have overblik før man går i gang med naturbaseret byudvikling. Her ser man SLA's kortlægning af urbane grønne strukturer - urtevegetation, buske, løvtræer og nåltræer - i et udsnit af Aalborg. Ill.: SLA.

Bynatur skal højere op & før ind

BYUDVIKLING. Hvis natur skal mere ind i byerne skal den opprioriteres, tidligere ind i planprocessen, borgerne skal med, og man skal arbejde mere tværfagligt, lød det på onlinemøde om biodiversitet og naturpolitik

Biodiversitet er blevet et nøgleord i planlægningen, og det blev det endnu mere da Det Europæiske Miljøagentur's miljøstatusrapport udkom 19. oktober. Den konkluderede nemlig at Danmark er i den absolutte bund når det gælder biodiversitet, og især når det gælder 'gode levesteder'.

Temaet 'Biodiversitet og naturpolitik' var derfor aktuelt da Park- og Naturforvalterne 4. november holdt onlinekonferencen 'Biodiversitet og naturpolitik'. Det var en delvis erstatning for Danske Parkdage der blev aflyst på grund af corona tidligere på året. Medarrangør var Dansk Byplanlaboratorium for hvem det to timer lange arrangement var en del af 'Den digitale byplanmødepakke' der erstatter det ligeledes aflyste Byplanmøde 2020.

Kommunerne har gode muligheder for at understøtte naturen og mangfoldigheden gennem planlægning og drift. Men vanetænkning i økonomisk planlægning og planprocesser samt for lidt tværfagligt samarbejde kan stå i vejen for opgaven - som i øvrigt er langt større end blot at arbejde for mere bynatur. Sådan lød nogle af pointerne fra de fire talere: arkitekt og partner Mette Skjold og biolog Kristine Kjørup Rasmussen, begge fra SLA, samt stadsgartner Kirsten Lund

Andersen og rådmand Hans Henrik Henriksen (S), begge Aalborg Kommune.

Det ubetalige

Den klassiske udfordring for landets grønne forvaltere har altid været at naturen og de grønne områders værdi kan være svær at bevise og sætte kroner og ører på. Men at naturen har stor betydning for os, blev fint illustreret da de fire talere beskrev et barns minde med udgangspunkt i naturen. De handlede om børneflokkene der drev gennem haverne i hegnløse villakvarterer, erobrede den nærliggende byparks velordnede vildnis, fandt vej igennem skovene ved at orientere sig via stjerner og mos på træerne i mørket eller vandrende i forbløffelse over floraen i de schweiziske alper.

Alle er enige om at naturen kan noget. Og hvad det er, kom Mette Skjold ind på. „Spørgsmålet er om al biodiversitet og hele biosfæren - alt det grønne og blå - faktisk er fundamentet for menneskerettighederne,“ sagde hun med henvisning til FN's 17 verdensmål. Hvis naturen bryder sammen, er der ikke nævneværdig mulighed for at arbejde for de andre verdensmål såsom 'kvalitetsuddannelse' eller 'lighed for kønnene'.

Men byer og natur er komplekse størrelser. Derfor betegner SLA sig ikke bare som landskabsarkitekter, men nærmere som en 'interdisciplinær design- og planlægningsvirksomhed' der med naturen som afsæt medtager alle relevante fagligheder der er nødvendige for at skabe vellykket naturbaseret byplanlægning.

Og hvordan gør man så det? Ifølge Mette Skjold er man bl.a. nødt til at få politikerne og de budgetansvarlige med på vognen, og det kræver at man kan få bynatures nytteværdi ind i økonomien på linje med f.eks. trafikken. Sådan som man f.eks. gør i Paris der har en særskilt borgmester for biodiversitet.

Som grøn fagperson er man nødt til at forstå og kortlægge de konkrete og målbare værdier - økosystemtjenester - som grønne områder tilfører såsom CO₂-optag, besparelser til kloak, reduktion af luftforurening og støj mv. Men også de mere bløde værdier som fællesskab, sanselighed, følelsen af at høre til. På sociale medier som Instagram ser man at mange unge lægger fotos op af sig selv i grønne omgivelser.

Mette Skjold anbefalede kommuner og grønne forvaltere at se på københavnermodellen, et udviklingsværktøj der fremmer og kvalificerer

beslutningsprocessen i alle faser af et projekt. Modellen er frit tilgængelig for alle og er baseret på overvejelser og fremgangsmåder fremlagt af SLA og den tænketank af fageksperter kommunen oprettede efter det store skybrud over København i 2011. Et skybrud der igangsatte mere end 300 klimaprojekter.

By, kend din natur

Første skridt i naturbaseret byudvikling er at vide så meget som muligt om lokalområdet og derved få et bedre planlægningsgrundlag, fortalte biolog Kristine Kjørup Rasmussen fra SLA.

„Man er nødt til at komme et skridt nærmere i svaret på hvor meget natur og i hvilken kvalitet der allerede er og dermed få et overblik over mulighederne,“ fortalte hun. SLA kortlægger et givent areals dække af urter, buske og træer via et GIS-kort kombineret med satellitfotos og infrarøde luftfotos. For også at sige noget om kvalitet, tager man i felten i gummistøvler for at finde viden om de lokale planter og økosystemer. Her anvender SLA et feltkema som læner sig op ad det der bruges i registreringen af den beskyttede §3-natur.

At kortlægge træerne i området eller støtte sig til den fri-

Jomfru Ane Parken i Aalborg. Det handler om at støtte og belønne borgernes adfærd, og det kræver borgerinddragelse. Foto: Aalborg Kommune.

villigt baserede Naturbasen er også gode steder at starte ifølge Kristine Kjørup Rasmussen. Erfaringer fra andre lande viser at et overblik over træbestanden ofte resulterer i både bedre naturbeskyttelse og etablering af nye træer.

Samme udgangspunkt - at kende de lokale forudsætninger - kendetegner også arbejdet med natur i Aalborg Kommune, fortalte stadsgartner Kirsten Lund Andersen.

„Da amterne lukkede, fik vi mange biologer ind i kommunen, og det satte gang i både det interdisciplinære og den kortlægning som SLA nævner. Vi blev pludselig udfordret fagligt internt fordi vi ikke havde naturpolitikken eller helt styr på vores §3-arealer. Vi havde kun vejledende kortlægninger, så vi startede med at få overblik og styr på data,“ sagde Lund Andersen.

Sammen med sin kollega, rådmænd Hans Henrik Henriksen, er hun i dag glad for det store skift der er sket i kommunen fra at se det grønne som noget der bare skal driftes, til at det er noget centralt i Aalborgs byudvikling og i politikernes bevidsthed.

Følg borgerne

Aalborg Kommune var en af de første der vedtog en biodiversitetsstrategi og nu arbej-

der med at folde strategien ud til konkrete projekter og sikre forankring i den kommunale drift. I 2017 vedtog kommunen en biodiversitetsstrategi, 'Rig Natur i Aalborg Kommune' og i 2018 kom 'Under åben himmel', en politik for natur, parker og udeliv. Arbejdet har også ført til ansættelsen af en biodiversitetskoordinator hvis største fokus er at forbedre og øge biodiversiteten i kommunen i samarbejde med borgere og lokale virksomheder.

Et vedholdende fokus på at inddrage borgerne og lytte til dem og se hvordan de anvender de grønne områder, er meget givende og et centralt fundament for byudviklingen, understregede begge. Og borgerinddragelsen skal være et reelt udgangspunkt for beslutninger, ikke bare et påklæbet demokratisk figenblad, fastslog Lund Andersen.

„Vi ved jo ikke hvordan borgerne vil leve deres liv, så vi er helt afhængige af at lytte til dem for at kunne kvalificere vores forslag og projekter. Men der er ingen tvivl om at borgerne vil rigtig meget når det gælder biodiversitet, og de er voldsomt optændte af de 17 verdensmål og hele klimadebatten,“ sagde hun.

Hun understregede at det er vigtigt at indtænke bynatur med en vis skala og sammen-

hæng med andre grønne strukturer i og nær byen så man ikke bare får uigennemtænkte 'pseudoarealer'.

Den ekstra respirator

Hvis man vil rykke naturen ind i byen og op på dagsordenen, kræver det politikernes opbakning, men den burde ikke være svær at mobilisere, mente Hans Henrik Henriksen.

„Man kan sige at borgerne selv har bragt dette emne på dagsordenen. Det handler om at få dem involveret. Så spørg dem. Jeg har en klar fornemmelse af at dette emne ligger allerøverst i borgernes bevidsthed. Da vi lavede de første borgerundersøgelser af hvad de satte pris på ved at bo i Aalborg Kommune, blev vi ret overraskede over hvor meget nærhed til natur og grønne områder betyder. Lidt kynisk kan man jo sige at vi kommunalpolitikere også er optaget af hvad der kan være stemmer i, men det er virkelig gået op for byrådet over en bred kam at det grønne repræsenterer livskvalitet og et frirum som er uundværligt, og som corona-krisen om noget har understreget betydningen af,“ sagde Hans Henrik Henriksen.

„Og når I tænker lokalplaner, så sørg for at få naturen med fra starten. Hvis plads til naturen ikke indgår fra starten

af processen, er det svært at få den til at spille en rolle bagefter. I skal argumentere for at naturen er forudsætningen for det gode byliv. I disse tider er det simpelthen en ekstra respirator at vi har naturen at gå ud i,“ påpegede han.

Mindre kommuner har måske ikke samme politiske opbakning eller samme stærke grønne forvaltning hvor der både er stadsarkitekt og stadsingeniør. Men til dem var der var der også råd at hente på konferencen.

„Der er klart stor efterspørgsel og opmærksomhed på dette på borgerniveau, også i de små kommuner,“ sagde Mette Skjold fra SLA. „Men det er vigtigt at man ikke bare som kommune kommer og hører os og tror at vi kan overtage hele projektet. Det skal starte hos kommunen selv, og man skal være bevidst om at det er en lang proces som kræver et vedholdende engagement.“

Undervejs i mødet blev online deltagerne spurgt om situationen hver deres kommune. Har din kommune/organisation en biodiversitetspolitik? 5 sagde ja, 25 nej. Har coronasituationen givet øget politisk efterspørgsel på natur, grønne områder og biodiversitet? 19 svarede ja, 5 nej og 8 ved ikke. Så er det bare at gå i gang. *lt*